

שבת ק:-קא

משה שווערד

1. שו"ע אורח חיים - סימן שמח: יט

גדר כרמלית שלא יהא פחות מארבעה על ארבעה ואינה תופסת אלא עד עשרה, ולמעלה מעשרה הוי מקום פטור, וימים ונחלים ממיא משחינן הלכך הנוטל מהם מעל פני המים עד עשרה באויר, הוי כרמלית; למעלה מעשרה באויר, הוי מקום פטור:

2. ספר מגן אברהם על או"ת סימן שמח:

(יד) ממיא משחינן. וא"ת הא מיא לא מבטלי מחיצתא כמ"ש סי"א וא"ל מפני שהספינות שטות ע"פ המים מבטלי מחיצתא דא"כ ליהוי ר"ה וי"ל דכל חריץ שאינו משופע כדי שיתלקט גבוה י' מתוך ד"א לא הוי רה"י כמ"ש סי"א ור"ה נמי לא הוי שאינו נוח תשמיש הליכתו מפני המים ואם יש גומא בים עמוקה י' ורחבה ד' הזורק לתוכו חייב כדאיתא בגמ' דף ק' (ע"א בשם רא"ם) ונ"ל דאפילו שעמוקה י' הוי כרמלית דרבנן כמו קרקע ותל בסי' שע"ב ועסי' שע"ג ס"ג:

3. ריטב"א על מסכת עירובין דף כב/ב

שם דהא מקיף ליה פרת מחד גיסא ודגלת מחד גיסא פי' כמין גם. וכולי עלמא נמי לא ניהיב דהא מקיף ליה אוקיינו' פי' דכל שהוא עמוק עשרה טפחים חשיבא מחיצה כדא"ל בפ"ק דשבת ובכל דוכתא ולהכי פרכינן דכיון דאמרת דאפ"ל המחיצות מרוחקים כל כך דין רשות היחיד א"כ אין רשות הרבים בעולם א"א וק"ל עד אימתי והא מרוחקים שיהו חשובות מחיצות לשווייה רשות היחיד דהא אמרינן דקרפף יותר מבי' סאתים בהוקף אפילו שלא לדירה רשות היחיד הוא מן התורה וכמה יהא שיעור אותו יותר מבית סאתים אומר רבינו הרב הגדול ז"ל דהיינו כל שרואה עצמו תוך המחיצות דאע"ג דלגבי שבת לא בעינן מחיצות הניכרות לדירתו כדאיתא בפ"ק דסוכה אפ"ה בעינן שיראה עצמו תוך מחיצות:

4. ספר אור שמח - הלכות שבת - פרק יד - הלכה כד

פירוש כיון דהמים הולכים בשטף ובמרוצה מבטל דין רשות היחיד מיניה לכן ים אף על גב דעמוק עשרה ומחיצות הים מתלקטין עשרה מתוך ד' מכל מקום שטף המים מבטל המחיצות כיון דאי אפשר לדלות המים ולעצור בעד השטף וכן ברקק מים שעובר במרוצה ולא דמי לבור ברשות הרבים עמוק י' ורחב ד' דמים לא מבטלי מחיצה, וכפי הנראה מרבינו סבר גם בבור עמוק בים כיון דשטף מי הים עובר ומכסהו סבר דפליגי רבנן על ר"ש והוי כרמלית מן התורה ולכן לא זכר זה רבינו ויעויין פמ"ג סימן שמ"ה אות י' יא' שנסתבך בזה:

5. ריטב"א על מסכת שבת דף ק/ב

אלא כי היכי דליהוי ליה היכירא פי' כדי שלא יהא סבור שיהא המים כרמלית ויבוא לטלטל מכרמלית לרשות היחיד אבל השתא דמצריכינן ליה זיז משאל שאיל ומידע ידע:

6. פני יהושע על שבת - דף ק ע"ב

בגמרא אתמר ספינה ר"ה אומר מוציאין הימנה זיז כל שהוא וממלא וכו' קסבר כרמלית מארעא משחינן (וזיז) [דזיז נמי לא ליבעי אלא] כי היכי דלהוי ליה היכירא. ונראה דהא דבעינן הכא היכירא טפי משאר מקום פטור דעלמא היינו משום דכל מקום פטור דעלמא נראה וניכר לכל אדם ולא שייך לגזור אטו כרמלית משא"כ הכא שהמים מכוסין ואינו ניכר אם עמוקים עשרה או לא אלא ע"י הולכת ספינה מש"ה שפיר שייך לגזור אטו משום שאין עמוק י' ומכ"ש לפי מאי שמחלקין התוס' בד"ה גמירי בין ספינות קטנות לספינות גדולות וק"ל:

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שנה

(א) <א> גזוזטרא (פירוש דף או בנין בולט מתוך הבתים חוצה) שהיא למעלה מן המים. * א וחלון פתוח לה מן הבית. (ב) אין ממלאין ממנו אלא אם כן ב עשה לה מחיצה כל סביבה; (ג) או יעשה המחיצה ג סביב הנקב שדולים דרך שם והוא שיהא בו <ב> ארבעה על ארבעה. ואין חילוק בין אם יעשנה (ד) למטה מחוברת לה בין אם יעשנה (ה) על גבה, וכיון שעשה מחיצה <ג> מותרין גם * (ו) ד לשפוך ממנה. וכן ההולך ה בספינה (ז) אינו יכול למלאות אא"כ יעשה לה דף (ח) ארבעה על ארבעה, ועושה בו נקב וממלא דרך שם, * ואינו צריך לעשות לו מחיצות אלא אמרינן כוף הצדדים וגוד אחית מחיצתא, (ט) <ד> שהקילו בספינה מפני שאינו יכול לעשות שם מה שיעשה בבית. והני מילי (י) כשהוא בתוך י"ט, אבל אם דופני הספינה (יא) גבוהים עשרה מעל המים מוציא * <ה> זיז כל שהוא (יב) ועושה בו נקב וממלא דרך שם, שהרי דרך * ז אויר מקום פטור הוא ממלא * וסגי בהיכר זיז <ו> ומימיו (יג) ח יכול לשפוך (יד) על דופני הספינה והם יורדים (טו) לים, דכיון דלא זרק להו להדיא לים אלא מכחו הם באים, כחו בכרמלית לא גזרו. הגה: (טז) ועיין לקמן סוף סימן שנ"ז. שתי ספינות זו אצל זו אסור לטלטל מזו לזו * (יז) אלא א"כ ט קשורות (יח) י זו בזו או א"כ הם (יט) יא גבוהים מן המים י', * (כ) וצריכים לערב ביחד אם הם של שני בני אדם (מרדכי פרק הזורק).

8. שערים מצויינים בהלכה

ומלמעלה הרי יש שם ארבעה. ובשם הראיה תירץ אפילו תימא דכיון שאין בקרקעיתו ד' טפחים לא הוי כרמלית אלא מקום פטור, אין לטלטל בו אלא בד' אמות, שלא התירו חכמים במקום פטור אלא להוציא ולהכניס ממנו בין לרה"י לרה"י, אבל לטלטל בכלחו לא מציתו שהתירו בשום מקום. אבל ע"י ברמב"ם (שבת פי"ד הי"ב) שכתב כשם שמותר לטלטל בכל מקום פטור, כך מותר להכניס ממנו לרה"י או לרה"י וכו'.

הני ביציאתא דמישן אין מטלטלין בהן אלא בד"א. פרש"י דלאו רה"י ניהו שאין ברחבן ארבע מלמטה וכו'. והקשו החוס', אי"כ אינן נמי כרמלית כדאיתא לעיל (ז.). דאין כרמלית פחותה מד', ופירושו פירוש אחר וכו'. והריטב"א פי', דאע"ג דמלמטה אין שם ארבעה ואין מחיצותיהן דין מחיצה, לא איכפת לן, דהא כרמלית לא בעיא מחיצות,

משה שפיר קאמרת

9. רש"י שבת דף קא/ב

משה - כלומר רבינו בדורו כמשה בדורו:
שפיר קאמרת - בתמיה:

10. שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן קנג

מה שהקשה על ששינה רש"י בפירושו בביצה ל"ח ע"ב משה שפיר קאמרת שפירש"י ביקרא דמשה קמשתבע ובשבת ק"א ע"ב ובסוכה ל"ט ע"א ובחולין צ"ג ע"א לא פירש"י כן ואף שגם בהני ג' ג"כ שינה רש"י בכל אחד קצת שינוי כל דהו מ"מ כולם עולים כאחד דלשבח אמר כן משא"כ בביצה שינה רש"י לגמרי. אומר אני גם הא לא קשיא דבהני ג' מקומות פירש"י שתמה על גדול הדור כמותו שיאמר דבר זה וכולהו סלקי לכוונה אחת שאילו אמרו אדם אחר לא היתה התמיהה כל כך אם טעה אבל גדול הדור כמותך איך יטעה. ואמנם בביצה רב אושעיא הנזכר שם אינו רב אושעיא שהיה חברו של ר' חייא רק רב אושעיא שהיה בימי אביו ורבא ורב ספרא ורב אושעיא שם קאמר על ר' יוחנן ור' חנינא ור' זירא דשפיר עביד דאחיכו על רבי אבא ושפיר תמהו על המשנה ורב ספרא תמה שם על רב אושעיא אמאי קמודה להו בהך קושיא ואיך יפרש רש"י דרב ספרא אמר לרב אושעיא משה כו' גדול הדור דמשמע שעליו הוא תמה שהוא גדול הדור איך יטעה בזה ומזה היה משמע דעל ר"י ור"ח ור"ז לא גדלה התמיהה על שטעו אבל על ר' אושעיא שהוא גדול הדור הוא תמה וזה אינו נכון שהרי ר"י ור"ח ור"ז היו גדולי הדור יותר ומאמוראי קמאי. ולכן שיכל רש"י ידיו בפירושו ופירש שביקרא דמשה קמשתבע דקושיא זו אינה קושיא: ומ"ש מר בכוונת רש"י בתמורה ב' ע"ב בד"ה ואפי' את"ל. וכן מ"ש שהרמב"ם היה גורס (ואפילו) את"ל ויישב בזה קושיית הכ"מ בפ"א מתמורה הל' ח' יפה כיון. ועל זה אני אומר משה שפיר קאמרת בניחותא. דברי הד"ש:

11. ספר ליקוטי אמרים - ספר יהושע

ואמרו ספר יהושע, כי אמרו (במדבר רבה י"ב, ט) נוצר תאנה יאכל פריה מדבר ביהושע וכו' [ועיין ספרי פנחס פסקא ק"מ טעות סופר שם עליך וצריך לומר עליו] נמשלה תורה כתאנה וכו' יאכל פריה פרי של תורה מלכות ושרות וכו' עיין שם, ומשה רבינו ע"ה זכה לתאנה שהוא מקור לחכמה וכמו שאמרו (מגילה י"ג.) אב בתורה אב בחכמה אבל לא זכה לפרי כי נוצר תאנה היה יהושע, כי משה רבינו ע"ה הוא עצם התאנה כמו שזכה ונקרא התורה על שמו תורת משה (במדבר רבה שם) **וכנודע מטעם האריז"ל בביאור לשון חז"ל (שבת ק"א ע"ב) משה שפיר קאמרת כי כח התורה והחכמה שבכל הנפשות מישראל הוא נשמת משה רבינו ע"ה,** ויהושע היה נוצר התאנה כדרך שאמרו שם במדרש אחר כך על ושומר אדונו זה יהושע ששימש למשה, והוא זכה לאכילת הפרי והוא כבישת הארץ שהוא פרי התורה כמו שנאמר (דברים י"א, כ"א) למען ירבו וגו' על האדמה ועוד כמה פסוקים, וזהו המלכות ושרות שזכר במדרש כי המלוכה היא ביחס אל הארץ ולזה היה יהושע כלי מוכן ביחוד דוגמת משה רבינו ע"ה לתורה:

12. ספר תקנת השבין - אות טו

אבל הכוונה דידוע דמשה רבינו ע"ה שורש נפשות כל התלמידי חכמים שבישראל בכל הדורות וכמו שכתב האריז"ל על לשון הגמרא (שבת ק"א ע"ב) משה שפיר קאמרת דרצה לומר תלמיד חכם...

13. ספר יערות דבש - חלק ראשון - דרוש ח

וד בזה, כי כבר פירשו במה שאמרו [שבת קא ע"ב] משה שפיר קאמרת, כי תלמידי חכמים בכלל נקראים משה, והוא כי כבר פירשו במה שאמרו [תענית ה ע"ב] יעקב לא מת [זוהר א' לז.], משה לא מת, והיינו כי נשמתם ונפשם לא נסתלקו למעלה, רק

הם מתקשרים עם נשמות החיים להגין על הדור, וביחוד משה נשמתו ונפשו תמיד נקשרת עם חכמי הדור ואדוקה בהם, נפשו קשורה בנפשם, כי הוא מקור החכמה והמדע והתבונה בתורה, שהיא ממרום קדשו, אשר ה' יערה רוח ממרום על לומדי תורה, הוא למשה לבד, כי הוא עיקר הצינור המקבל חכמות אלקים, ועל ידו יושפעו לישראל להיות נשמתו כלולה בהם, וזהו מאמר חז"ל [נדרים לח.]. מתחילה ניתנה תורה למשה לבדו, והוא נהג טובת עין להנחיל לישראל, ולכך נקראת תורת משה, ולכך משה מתדבק בכל לומדי תורה לשמה, ולא עלתה נשמתו למעלה, רק תמיד שרשה דבוק עם נשמת צדיקים ותלמידי חכמים, וזהו [דברים לד, ו] ולא ידע איש את קבורתו, כי הוא קבור בגולה עם כל חכמי הדור, ולכן כל תלמיד חכם נקרא משה, וזהו מאמר הפסוק [דברים לד, ז] משה לא כהתה עינו ולא נס ליחה וכו' ויבכו אותו ישראל ל' יום, דיש להבין מה ביקש הכתוב בזה התואר למשה אם כהתה עינו או לא, ולמעלת יקר משה מבחר כל היצורים, ירום ונשא ממלך מלכי המלכים, תואר זה שפל ופחות למשה מאוד מאוד:

14. ספר אגרא דפרקא - אות יב

נראה לי כשילמוד האדם איזה דבר ואינו מבין, יתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה, עי"ז יתעורר דעתו להתבונן מה שלא ידע. ושמעין לה מן הדא דאיתא בתיקונים [בהקדמה דף א' ע"ב] כצפור נודדת מן קנה [משלי כז ח] דא שכינתא דאתקריאת צפור וכו', כן איש נודד ממקומו דא משה וכו' דאתתריך רוחיה אבתרייהו. והנה תתבונן, הדעת שבכל איש הישראלי המתבונן בתורה הוא ניצוץ ממשה (כשארז"ל [שבת קא ע"ב] משה שפיר קאמרת), וכאשר האדם אינו מבין בדעתו [בבנ"י כתב אינו מבין איזה דעת בתורה] איזה ענין בתורה הנה הוא מגודל הגלות של בחינת משה שבתוכו, וכאשר יתפלל על הגאולה, כשמתעורר בחינת גאולה מתעורר גאולה גם לבחינת משה דאתתריך רוחיה וישוב ויתבונן: והנה תשכיל ותדע מה שארז"ל (במדרש תהלים קל"ז י') כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאלו וכו'. דקשה הלא רבים וכן שלמים יסודי עולם הלכו למנוחות עולם ולא נבנה ביהמ"ק בימיהם, אבל באמת שבונים בכל עת ביהמ"ק כל אחד חלקו השייך לנשמתו, וכל מי שלא נבנה בימיו כאלו וכו', על כן כאשר האדם אינו מבין התורה בדעתו הוא שחלק ביהמ"ק שלו עדיין לא נבנה מגודל חטאו, הנה ישוב אל י"י על עונותיו ויתמרמר על הגלות ויתפלל על הגאולה ותתחזק דעתו ויראה פלאות מה שלא ידע. והוא לדעתי סוד הפסוק [דברים יז ח] כי יפלא ממך דבר וכו' וקמת (בשיעור קומה שלך) ועלית אל המקום וכו' ודי בזה:

15. חדושי הרשב"א על מסכת שבת דף קא/ב

לא צריכא לערב ולטלטל מזו לזו. וכתב הראב"ד ז"ל דקמ"ל דאע"פ שהן גבוהות עשרה טפחים ואין ביניהם לא פתח ולא סולם עירוב מועיל בהם ומטלטלין מזו לזו, משא"כ בשני חצרות שאין מעורבות זו בזו אלא או דרך פתח או דרך סולם שיש בו ד' על ד' טפחים בתוך עשרה או דרך סולם גבוה עשרה ורחב ארבעה, וספינות אלו אע"פ שאין בהן אחד מכל אלן מותר לערב ולטלטל מזו לזו. וטעמא דמלתא משום שהן כבתים ולא כחצרות, ואמרינן בעירובין (עו, ב) ביתא כמאן דמליא דמי. ובתוספות אמרו דהא קמ"ל דסלקא דעתך אמינא דלא תקנו ערוב אלא בדבר הקבוע תדיר כגון בתים וחצרות, קמ"ל:

16. חדושי הר"ן על שבת דף קא ע/ב

נפסקו נאסרו. פ"י דאף ע"ג דבמסכת עירובין (י"ז א') מסקינן דהיכא שעירבו דרך הפתח ונסתם הפתח אמרינן דשבת הואיל והותרה הותרה, הכא שאני דכיון דניידי ולא קביעי גזרינן דילמא נפיל מאי דמטלטל בכרמלית:

17. ריטב"א על מסכת שבת דף קא/ב

כי איתמר דרב נחמן אמזיד איתמר. פירש"י ז"ל אמזיד איתמר ומשום קנסא וכדקתני בברייתא חזרו להיתרין הראשון אשוגגין ואנוסין ומעטין קאי וכי קתני מזיד אשמה מחיצה קאי ולזרוק כר"נ. ולא נהירא דאי הכי לא הוה ליה למיתני מזידין בהדי אינך ולמיכלל בכלהו חזרו להיתרין הראשון אלא עיקרן של דברים בדברי ר"ת ז"ל שפ"י דהא דאמרינן כי אתמר דר"נ אמזיד אתמר לא אמזיד דברייתא קאמרינן אלא אמזיד דעלמא דהיינו אמחיצה הנעשית בשבת כתחילה ומעיקרא קס"ד דלית לן לאיפלוגי בין שנעשית בתחילה בשבת או שהיתה שם מתחלה ואח"כ חזרה לעניינה הראשון ומשנינן דאמזיד דעלמא איתמר ולא כי הדדי נינהו:

18. שפת אמת על שבת דף קא/ב

שם בגמ' וכדתניא כו' בין שוגגין כו' בין אנוסין בין מוטעין כו'. אין מובן לשון הברייתא דכיון דקתני בין שוגגין ובין מזידין למה לי תו למיתני בין אנוסין ובין מוטעין דמה ס"ד לאסור באנוסין ומוטעין יותר משוגגין וצ"ע. ועי' בעירובין (כ'). דקתני בין באנוסין בין ברצון. וגם ע"ז קשה דרצון היינו מזיד, וצ"ל כמ"ש ברש"י בע"ז (נ"ד). ועי' בתוס' ביבמות (נ"ג ע"ב) ד"ה הבא:

ושמואל לאפוקי ממעשה³⁹ קאמר דתניא⁴⁰ וכי. כך גירסת רש"י ו"ל קשרה בדבר המעמידה מביא לה טומאה בדבר שאין מעמידים⁴¹ אף מביא לה טומאה ואמ' שמואל והוא שקשרה⁴² בשלשלת של ברזל לענין טומאה הוא דכתיב כחלל חרב [חרב] הרי הוא [ככלל] [כחלל] אבל לענין שבת כיון דיכול להעמידה אפי' בחוט [הסנדל] [הסרביל]. ע"כ. פי' הוא ז"ל⁴³ דהא מתניתא מיירי בספינת הירדן כמ"ד⁴⁴ שהיא טמאה, ודבר המעמידה דבר שדרכו להעמידה בו דהיינו שלשלת של ברזל, ודבר שאין מעמידה שאין דרכו להעמידה כגון חבלים שאינם של ברזל, ולומר שאם קשר הספינה בשלשלת של ברזל ודאשו של שלשלת האחר באהל המת, הרי השלשלת מטמא את הספינה ליטמא כלים שבתוכה, דחרב הרי הוא כחלל, והשלשלת הוא אבי אבות, הספינה אב, וטומאה⁴⁵ כלים שבתוכה, אבל חבלים שאינם של מתכת אינם מביאים את הטומאה לספינה לטמא כלים

שבתוכה מפני שהחבל אינו אלא אב הטומאה והספינה הוא ולד הטומאה ואינה מטמאה כלים שבתוכה [דחרב הרי הוא כחלל והשלשלת הוא אבי אבות הספינה אב ומטמאה כלים שבתוכה אבל חבלים שאינם של מתכת אינם מביאים את הטומאה לספי' לטמא כלים שבתוכה מפני שהחבל אינו אלא אב הטומאה והספינה היא וולד הטומאה ואינה מטמאה כלים שבתוכה] שאין כלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה. ע"כ תורף פירושו ז"ל [והקשו בעלי התוספות⁴⁶, חדא דא"כ למה לי קשרה, אפי' נוגעת נמי, ועוד דמביא לה טומאה לא משמע טומאת מגע אלא טומאת אהל ולעולם אין הלשון הזה נאמר בטומאה דנגיעה, ועוד דאין מביא לה טומאה משמע שאין מביא טומאה אפי' של⁴⁷ גופה של ספינה, ועוד דדבר המעמידה לא משמע שדרכו להעמידה, דאם בדבר הרגיל קאמר, דהיינו שלשלת של ברזל, לא הוה ליה לשמואל למימר והוא שקשרה בשלשלת של ברזל, אלא כך היה לו לומר, אמר שמואל מאי